

Zostań webmasterem!

Autor: Paweł Wimmer

ISBN: 83-87211-85-0

Format: B5, stron: 280

Zawiera CD-ROM

SPIS TREŚCI

PRZYKŁADOWY ROZDZIAŁ

Nie musisz pozostać na zawsze jedynie biernym uczestnikiem społeczności internetowej.

Możesz zaistnieć jako jej aktywny współtwórca projektując własne witryny WWW w języku HTML!

Wystawienie w Sieci stron WWW wymaga kilku czynności: ich napisania, sprawdzenia poprawności i wysłania na serwer. W podręczniku zaprezentowane więc zostaną nie tylko język HTML, ale i rozmaite czynności i narzędzia webmasterskie.

Celem podręcznika jest zademonstrowanie całej procedury budowania serwisu WWW i prezentowania go we właściwy sposób w Internecie. Język HTML jest tylko składnikiem tej procedury – bardzo ważnym, ale nie jedynym. Takie praktyczne podejście wyrazi się zatem pokazaniem całej gamy działań i odpowiednich narzędzi. Tak więc:

- opiszemy język HTML jako najważniejszy budulec stron WWW
- określimy podstawowy kanon czynności i narzędzi webmasterskich
- przedstawimy szczególnie wartościowe oprogramowanie, z uwzględnieniem potrzeb polskiego użytkownika
- pokażemy praktyczne sposoby umieszczania witryny w Sieci
- zamieścimy odpowiednie oprogramowanie na płycie, dzięki czemu czytelnik będzie mógł szybko przystąpić do pracy

Dzięki temu kompleksowemu podejściu czytelnik będzie mógł łatwo poznać wszystkie istotne elementy webmasterskiego puzzla. Nie będzie też musiał studiować najdrobniejszych szczegółów języka, gdyż nie są mu one na co dzień potrzebne.

Cały podręcznik jest podporządkowany naczelnej zasadzie prostoty i praktyczności.

Wstęp	8
HTML w pigułce	10
Czym jest dokument HTML?	10
Ramy dokumentu	11
Ciało dokumentu	12
Tytuły	12
Akapity	13
Wiersze	14
Pozioma linia	15
Grafika	15
Wykazy	16
Atrybuty czcionki	17
Wielkość i kolor czcionki	18
Odsyłacze	20
Część nagłówkowa dokumentu	21
Tytuł strony	22
Strona kodowa dokumentu	22
Struktura witryny	23
Problem schyłkowych znaczników	23
Koniec wieńczy dzieło	25
Struktura dokumentu	26
HTML a sprawa polska	26
Podstawowe elementy dokumentu	27
Więcej szczegółów o Head	28
Więcej szczegółów o Body	32
Kilka uwag o wlewaniu tekstu	34
Czcionki	35
Znaczniki fizyczne – atrybuty	36
Znaczniki logiczne – style	37
Kolory czcionki	37
Wielkość czcionki	38
Zmiana kroju czcionki	39
Elementy blokowe	44
Specyfika bloku	44
Wyrównywanie bloków	45
Przełamanie wiersza i parametr clear	47
Pozioma linia	48
Blok preformatowany	50
Blok cytowany	51
Cytat w wierszu	51
Adres	52
Środkowanie	53
Komentarz	53
Wycinek dokumentu Div	53
Wycinek dokumentu Span	54
Obramowanie Fieldset	55
Wykazy	56
Wykaz nieuporządkowany	56

Wykaz uporządkowany	58
Lista definicji	61
Odsyłacze.....	62
Istota odsyłaczy	62
Odsyłacze do etykiet	63
Odsyłacze do stron	64
Odsyłacze do innych witryn	65
Odsyłacze absolutne i względne	66
Ścieżki dostępu	66
Odwołania do innych dokumentów	68
Publikacje elektroniczne w formacie Adobe PDF	70
Odsyłacze do poczty elektronicznej	71
Odsyłacze do innych usług sieciowych	75
Odsyłacze do ramek	78
Mapy odsyłaczy na obrazkach	78
Grafika.....	81
Uwagi ogólne	81
Wstawianie grafiki do dokumentu	81
Ikona przy adresie	91
Multimedia	93
Stare sposoby zagnieżdżania multimedialnych	93
Plik RealAudio lub RealMedia	94
Plik Macromedia Flash	95
Plik Apple QuickTime	96
Nowe sposoby zagnieżdżania multimedialnych	96
Flash	98
QuickTime	98
RealMedia	99
Tabele.....	100
Szkielec tabeli	100
Obramowanie	101
Pozycjonowanie tabeli i jej zawartości	103
Kolory tabeli	106
Podpisy i nagłówki kolumn	108
Łączenie komórek i zagnieżdżanie tabel	110
Nagłówki, ciało i stopka tabeli	112
Sterowanie obramowaniem	113
Grupy kolumn	118
Ramki.....	120
Ogólna struktura strony	120
Informacje o Frameset	123
Informacje o Frame	124
Odsyłacze	125
Urozmaicenia	126
Ramki w kolumnach i wierszach	129
Informacje o Noframes	131

Pływające ramki	133
Podstawowa definicja.....	133
Urozmaicenia	134
Polecenie Object	136
Formularze.....	140
Ogólne informacje.....	140
Ramy formularza.....	141
Rodzaje pól formularza	142
Pola Input	143
Typ Text.....	143
Typ Checkbox	144
Typ Radio.....	145
Typ Submit i Reset.....	146
Pola Select.....	147
Pole Textarea.....	149
Podsumowanie	151
Przykład zbiorczy:.....	151
Znaki specjalne	155
Kolory	157
Style.....	158
Czym jest styl?	158
Budowa stylu.....	159
Wstawianie stylów	160
Kaskadowość stylów	163
Klasy selektorów	164
Własności czcionek.....	165
Własności tekstu	169
Kolor i tło	172
Marginesy.....	175
Obramowania	177
Wykazy	180
Suwaki.....	184
Kursory	187
Drukowanie.....	188
Jednostki miary	191
Selektory pseudoklas.....	192
Selektory pseudoelementów.....	193
Znacznik Div.....	195
Znacznik Span.....	196
Znacznik @import	196
Narzędzia webmasterskie.....	198
Kanon narzędzi	198
Polskie litery	200
Edytory HTML	202
WebPager Express	203
ezHTML.....	204
Website Pro.....	205

Porównanie edytorów	206
Style	210
TopStyle Lite.....	210
Edytory nagłówków	211
MetaWizard.....	211
Metty	212
Edytory kolorów dokumentu.....	213
HTMLcolor	213
ColorDetector.....	214
Cięcie i mapowanie grafiki	215
Map This!	215
MapMakerPro LITE.....	216
GeoHTML.....	217
CoffeeCup Free Viewer Plus	218
Sprawdzanie poprawności kodu.....	219
CSE HTML Validator Lite	220
TagCheck	221
Sprawdzanie poprawności odsyłaczy	222
CheckURL	222
Xenu Link Sleuth	223
LinkProver	224
Tworzenie grafiki.....	224
IrfanView	226
PhotoPlus	227
Flash	228
FlashToolSet	229
Pobieranie grafik z Internetu	230
Aaron's WebVacuum	231
Katalogowanie grafik	232
FotoAlbum	232
Tworzenie dźwięku	233
Audacity	234
dbPoweramp.....	234
Zakładanie witryny i wysyłanie stron	236
Onet.pl.....	236
Wirtualna Polska	241
Inne techniki wysyłania stron.....	244
SendToFTP	244
Web Publishing Wizard	246
FTPEdit	247
Własny serwer WWW.....	248
Promocja stron	248
MrKrax URL Submitter	248
Etykieta webmastera	250
Podstawowe przykazanie webmastera	250
Uwagi „ideologiczne”	251
Uwagi techniczne	252
I co dalej?	255
Spis ilustracji.....	261
Skorowidz	269

HTML w pigułce

Dobrym zwyczajem, spotykanym często w podręcznikach dla początkujących, jest przedstawienie opisywanych zagadnień w postaci krótkiego szkicu, który da pogląd na całość problematyki. W bieżącym rozdziale zaprezentujemy więc podstawowe informacje o budowaniu dokumentu HTML. Po uważnym przestudiowaniu treści tego rozdziału, co zajmie niewiele czasu, każdy będzie potrafił sporządzić prosty dokument, a nawet nazwać się webmasterem.

Pozostałe rozdziały będą stanowiły rozwinięcie tematyki. Warto je przeczytać po opanowaniu i przeciwiczeniu informacji zawartych w tym rozdziale. Okaze się, że ich zrozumienie nie nastręczy większych trudności, gdyż będą logicznie wynikały z tego zasobu wiedzy, który czytelnik pozna w pierwszym rozdziale.

Bierzmy się zatem do pracy.

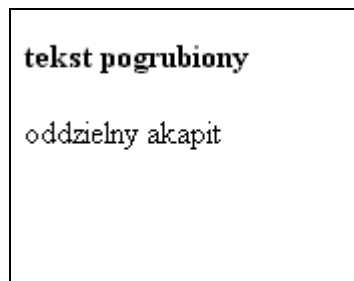
Czym jest dokument HTML?

Dokument HTML jest zwykłym plikiem tekstowym. Można go redagować w najprostszym edytorze tekstów – nawet tak prostym, jak znany wszystkim Notatnik w Windows. Oczywiście, programiści wymyślili specjalne edytory, które znakomicie ułatwiają redagowanie takich dokumentów, ale warto w tym miejscu podkreślić, że dokument HTML nie jest czymś tajemniczym i niezrozumiałym.

Zauważmy od razu, że plik z dokumentem ma charakterystyczne rozszerzenie .htm lub .html. To wiedzą chyba wszyscy. Gdy klikniemy podwójnie na takim pliku, od razu zgłosi się domyślna przeglądarka internetowa (np. Internet Explorer) i wczyta plik, prezentując jego zawartość na ekranie.

I w tym miejscu należy wyraźnie powiedzieć, że dokument HTML tworzony w edytorze oraz to, co zobaczymy w przeglądarce, są ściśle ze sobą powiązane, jak awers i rewers tej samej monety. Wynika to stąd, że dokument zawiera specjalne znaczniki, które są interpretowane przez przeglądarkę. Inaczej mówiąc, znaczniki są poleceniami dla przeglądarki, aby poszczególne fragmenty dokumentu wyświetliła w nakazany sposób. Redagowany przez nas dokument jest źródłem, które ulega przetworzeniu przez przeglądarkę.

Przykładowo, znacznik powie przeglądarce, aby tekst następujący po nim wyświetliła w pogrubieniu (b=bold). Znacznik <p> nakaże przeglądarce wyświetlić następujący po nim tekst, jako kolejny akapit (p=paragraph).

Rysunek 1 - Przykład tekstu pogrubionego i akapitu

Wszystkie znaczniki tworzą język HTML. Zostały one skodyfikowane przez jedną z najważniejszych instytucji współczesnego świata – World Wide Web Consortium (<http://www.w3.org>). To grupa pracujących społecznie specjalistów, którzy w drodze dyskusji wypracowali obowiązujący standard języka HTML.

Jak więc widać, trzeba się nauczyć kilkunastu czy kilkudziesięciu znaczników, aby można było budować strony internetowe. Powiedzmy więcej – nie trzeba się ich wcale uczyć na pamięć. Wystarczy je rozumieć, a wyspecjalizowany edytor HTML ułatwi nam ich wstawianie. Nie trzeba będzie robić tego ręcznie.

Na początku polecamy jednak używanie Notatnika (czy jakiegokolwiek innego edytora, który potrafi zapisywać pliki jako zwykły tekst) i wstawianie znaczników ręcznie. To znakomite ćwiczenie, które pozwoli lepiej „wyczuć” istotę znaczników.

WAŻNE: w osobnym rozdziale powiemy więcej o narzędziach webmastera. Okazuje się, że w Sieci istnieje mnóstwo darmowych programów, które pozwolą nam tworzyć wszystkie niezbędne elementy strony WWW, nie wydając na to ani grosza. Wiele narzędzi zamieściliśmy na płycie CD dołączonej do podręcznika.

Ramy dokumentu

Jak powiedzieliśmy, polecenie (znacznik, tag) HTML jest specjalnym ciągiem znaków objętym nawiasami ostrymi. Gdybyśmy, na przykład, chcieli zaznaczyć jakiś fragment tekstu jako tytuł, moglibyśmy objąć go poleceniem `<h1>treść tytułu</h1>`. Wielkość liter jest obojętna - znaczniki wpisane małymi i wielkimi literami są interpretowane w ten sam sposób. Starannie wykonane edytory HTML pozwalają nawet zdefiniować, czy polecenia HTML będą wpisywane małymi, czy wielkimi literami. Polecamy stosowanie małych liter.

Polecenia powinny się znaleźć w pewnych standardowych ramach. Zostało przyjęte, że dokument HTML zawiera szkielet, który stanowi podstawę dla wszystkich innych poleceń. Spotyka się wprawdzie w Internecie strony, które szkieletu nie zawierają (czasem tylko jego część), ale odradzamy taką praktykę, gdyż w pewnych okolicznościach może ona zaowocować niespodziewanymi efektami.

Cały dokument powinien być objęty parą znaczników `<html>` `</html>`. Między nimi powinna zaś się znaleźć para znaczników `<head>` `</head>`, która stanowi ramy dla informacji nagłówkowych. Pozostałe informacje powinny być objęte z kolei znacznikami `<body>` `</body>`. Wygląda to następująco:

```
<html>
<head>
informacje nagłówkowe
</head>
<body>
właściwa treść (ciało) dokumentu
</body>
</html>
```

Tak właśnie wygląda dokument „z lotu ptaka”. Wszystkie te zadziwiające rzeczy, które widzimy na wielu stronach w Internecie, są umieszczane właśnie w tych ramach. Przyjrzyjmy im się nieco bliżej.

Ciało dokumentu

Dla czytelnika naszej strony najważniejsze jest oczywiście ciało dokumentu, gdyż zawiera ono to wszystko, co zobaczymy w przeglądarce. Umieścimy w nim tekst podzielony na akapity, śródtytuły, tabele, obrazki, muzykę – wszystko, co nam tylko przyjdzie do głowy i na co pozwoli język HTML. Poszczególne elementy są umieszczane między znacznikami `<body>` `</body>`.

Tytuły

Mianem tytułów określamy specjalnie wyróżnione akapity, które nazywają w jakiś sposób pewne fragmenty tekstu. Niektórzy używają określenia „nagłówki”, inni mówią „śródtytuły”, a sens jest taki sam. Na potrzeby naszego podręcznika przyjmijmy określenie „tytuły”. Mają one różny stopień, od 1 do 6.

Aby wstawić tytuł stopnia pierwszego (najwyższy w hierarchii), należy podać polecenie:

```
<h1>Treść tytułu</h1>
```

Widzimy od razu, że `<h1>` rozpoczyna oznaczanie tekstu jako tytułu pierwszego stopnia, natomiast `</h1>` kończy. Większość znaczników ma taką właśnie konstrukcję. Zwróćmy uwagę na ukośnik wskazujący zamknięcie znacznika.

Analogicznie, tytuły niższych stopni tworzymy za pomocą `h2`, `h3` itd.

I przykład:

Tytuł stopnia szóstego

Rysunek 3 - Tytuł i dwa akapity

Jak widać, oddzielne akapity są automatycznie rozdzielane. Co więcej, odległość między nimi jest nieco większa niż między wierszami w ramach jednego akapitu. Przeglądarka zinterpretowała tu w odpowiedni sposób następujący kod:

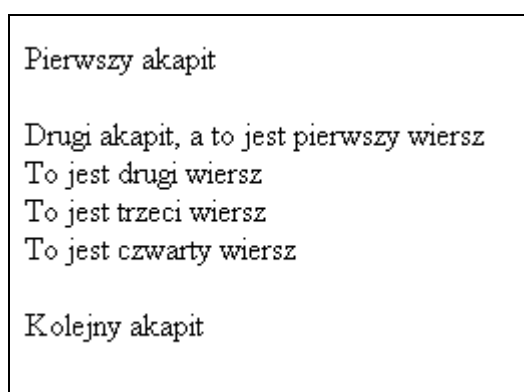
```
<h1>Tytuł stopnia pierwszego</h1>
<p>pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy
akapit pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy akapit
pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy
akapit pierwszy akapit pierwszy akapit pierwszy akapit
pierwszy akapit pierwszy akapit </p>
<p>drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi
akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit
drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi
akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit drugi akapit
drugi akapit drugi akapit </p>
```

Wiersze

Niekiedy zdarza się, że chcemy przełamać tekst, nie wprowadzając przy tym znaku końca akapitu. Możemy wówczas zastosować pojedyncze polecenie `<br>`, które przenosi tekst o jeden wiersz w dół, choć nie wprowadza dodatkowej interlinii. Nie stosuje się tutaj znacznika zamykającego.

```
To jest pierwszy wiersz<BR>
To jest drugi wiersz<BR>
To jest trzeci wiersz<BR>
To jest czwarty wiersz<BR>
```

Ilustracja pokaże różnicę między odstępami tworzonymi przez akapity i odstępami tworzonymi przez znaczniki przełamania wiersza.

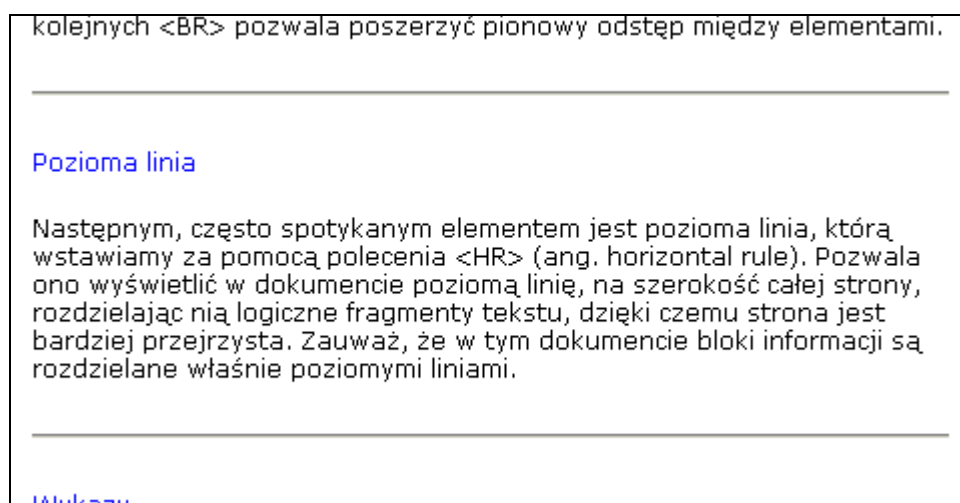

Rysunek 4 - Przełamanie wiersza

Ponadto polecenie `<br>` ma jeszcze jedną zaletę. Napisanie kilku kolejnych `<br>` pozwala zwiększyć pionowy odstęp między elementami.

Pozioma linia

Następnym, często spotykanym elementem jest pozioma linia, którą wstawiamy za pomocą polecenia `<hr>` (ang. horizontal rule). Pozwala ono wyświetlić w dokumencie poziomą linię, na szerokość całej strony, rozdzielając nią logiczne fragmenty tekstu, dzięki czemu strona jest bardziej przejrzysta. Ilustracja pokazuje oddzielenie tekstu od innych za pomocą dwóch poziomych linii.

Rysunek 5 - Poziome linie

Grafika

Nie sposób wyobrazić sobie stronę WWW bez grafiki. Może to być zwykły ozdobnik, ale także np. rodzinne zdjęcia, obrazki z wakacji, domowe zwierzaki czy cokolwiek innego. Coraz popularniejsze są cyfrowe aparaty fotograficzne, z których możemy bezpośrednio pobierać obrazki w internetowych formatach. Możemy też skanować zwykłe zdjęcia za pomocą skanera. Ponadto w Internecie znajdziemy ogromne zasoby darmowych grafik, które możemy wykorzystać na swoich stronach (obszerną listę adresów znajdzie Czytelnik na płycie CD).

W dokumentach HTML możemy umieszczać grafiki zapisane w formatach GIF, JPG lub PNG. Szczególnie popularne są te dwa pierwsze formaty. Aby w przeglądarce pojawił się obrazek, należy wpisać polecenie:

```

```

Dla przykładu, wstawmy do dokumentu polecenie, które wyświetli zdjęcie zrobione do-
raźnie domowemu kotu za pomocą aparatu cyfrowego.

```

```

IMG oznacza image (obrazek), SRC to source (źródło), „kot.jpg” to oczywiście nazwa pliku z obrazkiem. Plik ten powinien być umieszczony w katalogu razem z dokumentem HTML. Dokument wyświetlany w przeglądarce odwołuje się do tego pliku i przywołuje zawartość we wskazanym miejscu.

Rysunek 6 - Ilustracja na stronie WWW

Wykazy

Na stronach WWW powszechnie stosuje się wykazy (zwane też listami). Są to po prostu systematyczne wyliczenia jakichś punktów, które w przeciwieństwie do tekstu o charakterze opisowym w skondensowany sposób prezentują jakąś myśl czy zespół zagadnień. Użytkownicy edytorów tekstów spotykają się z tym elementem - np. w polskiej wersji edytora Word są one znane pod nazwą list numerowanych i list wypunktowanych.

Aby utworzyć szkielet wykazu nieuporządkowanego, należy użyć polecenia `<ul>` `</ul>` (ang. unordered list). W ramach szkieletu znajdują się poszczególne punkty wykazu, które wprowadzamy za pomocą polecenia `<li>`.

```
<p>aby wygrać wojnę, należy mieć:<p>
```

```
<ul>
```

```
<li>po pierwsze, pieniądze</li>
```

```
<li> po drugie, pieniądze</li>
```

```
<li> po trzecie, pieniądze</li>
```

```
</ul>
```

W efekcie uzyskamy:

Aby wygrać wojnę, należy mieć:

- Po pierwsze, pieniądze
- Po drugie, pieniądze
- Po trzecie, pieniądze

Rysunek 7 - Wykaz nieuporządkowany

Jest w zasadzie obojętne, czy użyjemy pojedynczego znacznika `<li>`, czy też zastosujemy dodatkowo znacznik zamykający `</li>`. Autorzy edytorów HTML stosują różne konwencje, a wynik w przeglądarce WWW w obu przypadkach jest identyczny. Generalnie jednak zaleca się zamykanie znaczników.

Gdy chcemy utworzyć wykaz uporządkowany, wówczas zamiast `<ul>` i `</ul>` możemy zastosować `<ol>` i `</ol>` (ang. ordered list). Uzyskamy wówczas listę numerowaną za pomocą liczebników arabskich (w dalszej części podręcznika pokażemy inne sposoby numerowania).

Aby wygrać wojnę, należy mieć:

1. Po pierwsze, pieniądze
2. Po drugie, pieniądze
3. Po trzecie, pieniądze

Rysunek 8 - Wykaz uporządkowany

Atrybuty czcionki

Aby tekst w przeglądarce nie wyglądał wszędzie tak samo, stosuje się dodatkowe atrybuty czcionki - pogrubienie (bold), pochYLENIE (italic) i podkreślenie (underlined). Atrybuty pozwalają uwypuklić jakieś fragmenty tekstu, np. nazwy za pomocą kursywy, a ważniejsze pojęcia za pomocą pogrubienia:

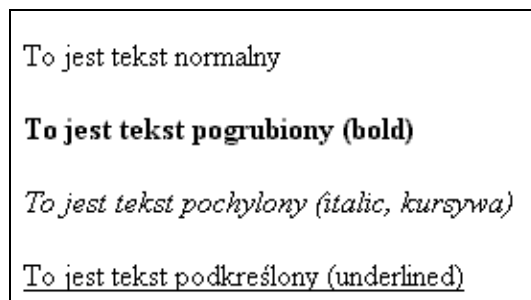
To jest tekst normalny

To jest tekst pogrubiony (bold)

<I>To jest tekst pochylony (italic, kursywa)</I>

<U>To jest tekst podkreślony (underlined)</U>

Efekt działania tych poleceń:

Rysunek 9 - Podstawowe atrybuty czcionki

Wielkość i kolor czcionki

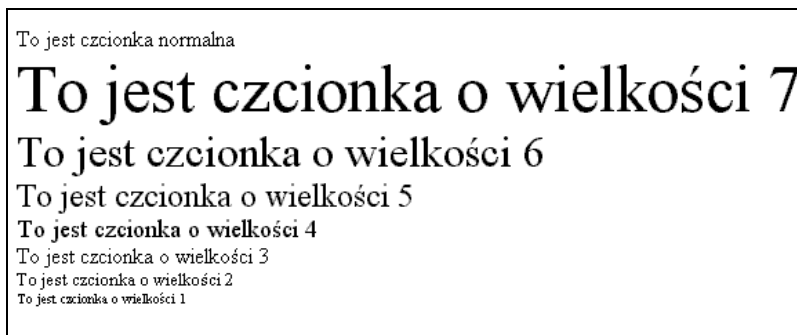
Gdyby autorowi strony znudził się tekst, w którym czcionka ma ten sam kolor i wielkość, zawsze może się posłużyć dodatkowymi poleceniami, zmieniającymi obie cechy. W dokumentach HTML stosuje się nieco inną definicję wielkości czcionki, niż przyjęta w edytorach tekstów. Podstawowa czcionka ma wielkość 3 jednostek (nie mylić z wielkością w punktach typograficznych) i jest zazwyczaj wyświetlana w przeglądarkach WWW jako czcionka 10-12-punktowa. Przeglądarki pozwalają na ogół zdefiniować, jaka wartość punktowa odpowiada czcionce o wielkości 3. W dokumencie możemy stosować czcionkę o wielkości od 1 do 7. Im większa wartość, tym większa czcionka w przeglądarce.

Uwaga: Wielkości czcionki w przeglądarce WWW nie należy utożsamiać z wielkością czcionki, za pomocą której redagujemy tekst w edytorze HTML! Czcionka w edytorze nie ma żadnego znaczenia dla postaci strony WWW. Możemy na przykład posługiwać się czcionką System, a i tak w przeglądarce pojawią się czcionki, które definiuje sam dokument lub przeglądarka.

```
<font size="x">tekst objęty definicją</font>
```

x = 1...7

Widok w przeglądarce:

Rysunek 10 - Czcionki o różnej wielkości

W ten sposób możemy manipulować wysokością czcionki w tekście, uwypuklając jakieś fragmenty. Jest to wygodne, gdyż możemy zmienić wielkość czcionki wewnątrz akapitu, do czego nie nadaje się znacznik tytułu.

W analogiczny sposób możemy zmieniać kolor czcionki. Posługujemy się tutaj poleceniem:

```
<font color="kolor">tekst objęty poleceniem</font>
```

Kolory możemy definiować w postaci tradycyjnej, a więc za pomocą wartości szesnastkowych (np. kolor biały ma wartość #FFFFFF, a czarny #000000), albo za pomocą ich nazw. Wszystkie popularne przeglądarki akceptują wartości heksadecymalne (w formacie RRGGBB, gdzie RR - składowa czerwona, GG - składowa zielona, BB - składowa niebieska), aczkolwiek ich wprowadzanie wymaga wspomagania w edytorze HTML. Niektóre z edytorów pozwalają wybrać barwę za pomocą suwaków i wstawiają odpowiedni kod do edytora.

Internet Explorer i Netscape Navigator interpretują również nazwy kolorów. Początkowo można było się posłużyć jedną z 16 barw, potem paleta rozszerzyła się do 256 kolorów. Najczęściej jednak, przy definiowaniu koloru tekstu wystarczy 16 barw i można przyjąć, że posługiwanie się nazwami kolorów jest najwygodniejszą metodą ich definiowania.

Oto lista szesnastu podstawowych barw – ich nazwy wpisujemy w miejsce „kolor”.

black	silver	gray	white
maroon	red	purple	fuchsia
green	lime	olive	yellow
navy	blue	teal	aqua

Ich reprezentacja w przeglądarce internetowej (w czarno-białej książce tego nie widać, ale na płycie CD znajduje się przegląd kolorów):

Rysunek 11 - szesnaście podstawowych kolorów

Odsyłacze

Charakterystyczną cechą Internetu jest obecność na stronach hipertekstowych odsyłaczy do innych stron, które znajdują się w światowej sieci. W gruncie rzeczy czytelnik dokumentu nie musi wcale wiedzieć, gdzie znajdują się te strony - ważne jest, aby miał do nich łatwy dostęp. Na tym polega istota hipertekstu - jakiś temat może być opisany za pomocą stron tworzonych przez różnych autorów, mieszkających w różnych krajach, nawet często nie znających się wzajemnie. Gdy na zbudowanych przez nich stronach znajdą się odsyłacze, ich wspólne zainteresowania zostaną zjednoczone za pomocą hipertekstu, który połączy te strony w jedną logiczną całość. Czytelnik jakiegoś dokumentu będzie, po prostu za pomocą kliknięć myszką na odsyłaczach, przenosić się do różnych miejsc w Internecie, skacząc np. z Polski do Japonii, z Japonii do USA, a stamtąd do Francji. Z jego punktu widzenia jest zupełnie obojętne, gdzie strony się znajdują. Dla niego ważny jest łatwy dostęp do informacji.

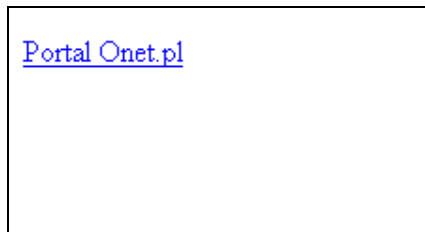
W tym miejscu przedstawimy dwa szczególnie ważne odsyłacze: odsyłacze do innych stron WWW i odsyłacz uruchamiający pocztę elektroniczną. Są one bowiem najpowszechniej stosowane.

Odsyłacz do innej strony jest tworzony za pomocą polecenia:

```
<a href="adres_strony_internetowej">Nazwa tej strony</a>
```

Przykładowy adres mógłby wyglądać następująco:

```
<a href="http://www.onet.pl">Portal Onet.pl</a>
```


Rysunek 12 - Typowy widok odsyłacza internetowego

Ukośnik (slash) na końcu adresu wymusza wczytanie strony domyślnej, zazwyczaj o nazwie index.html (lub index.htm - zależy to od typu serwera WWW).

***Uwaga:** zalecamy nadawanie stronie głównej serwisu nazwy index.htm lub index.html. Jest to powszechnie przyjęta praktyka w Internecie. W ostatnich latach stosuje się także niekiedy default.htm lub default.html.*

Na ekranie przeglądarki wyświetlany jest tekst, który znajduje się między znacznikami `<a href= "... ">` i `</a>`. Jest on domyślnie wyświetlany na niebiesko z podkreśleniem (możemy to jednak zmienić). Gdy przesuniemy kursor myszki nad odsyłacz, w pasku stanu przeglądarki zobaczymy kryjący się pod tekstem adres internetowy. Kliknięcie na nim spowoduje skok do strony.

Zwróćmy uwagę na to, że adres internetowy jest podawany w cudzysłowie. Dla działania odsyłacza nie jest to wprawdzie absolutnie konieczne, ale wymaga tego formalna poprawność składni.

Drugim ważnym odsyłaczem jest adres poczty elektronicznej. Bardzo często autorzy stron, którzy przecież dysponują zazwyczaj swoim własnym adresem, wstawiają go na stronie, prosząc o uwagi czytelnika. Jest to dobry obyczaj, który daje czytelnikowi łatwy kontakt z autorem.

Stosujemy tutaj na przykład następujące polecenie:

```
<A HREF="mailto:autor@jego.adres">Imię i nazwisko</A>
```

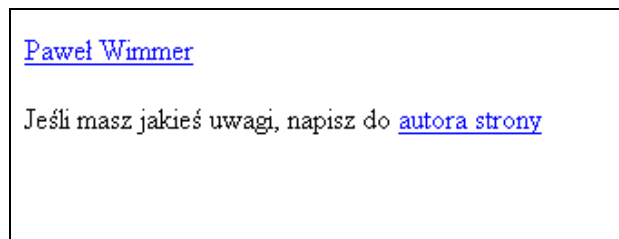
Na przykład:

```
<A HREF="mailto:prwimmer@poczta.onet.pl">Paweł Wimmer</A>
```

Napis `mailto` daje sygnał przeglądarce WWW, że ma uruchomić pocztę elektroniczną. Navigator wywoła swój własny moduł pocztowy Mail, Internet Explorer zaś wywoła Outlook Express (albo Outlook z pakietu MS Office, jeśli jest on domyślnym programem pocztowym). Także i tutaj konsekwentnie stosujemy cudzysłów w adresie. Fragment w postaci:

```
Jeśli masz jakieś uwagi, napisz do <A HREF="mailto:prwimmer@poczta.onet.pl">autora strony</A>
```

zostanie przedstawiony w przeglądarce następująco:

Rysunek 13 - Przykład adresu poczty elektronicznej

Przesunięcie kursora myszki nad tekst "autora strony" wyświetli w pasku stanu adres poczty elektronicznej, natomiast kliknięcie myszką spowoduje uruchomienie modułu pocztowego, w którym czytelnik strony będzie mógł zredagować list do autora.

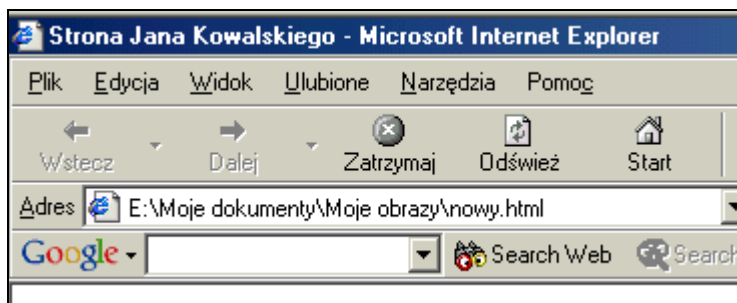
Część nagłówkowa dokumentu

W części nagłówkowej dokumentu można umieścić rozmaite informacje opisowe decydujące, jak nasza strona będzie wyświetlana, a także jak będą ją postrzegać sieciowe wyszukiwarki. Powiemy na ten temat więcej w innym rozdziale, a już teraz zwrócimy uwagę na te elementy, które przydadzą się początkującemu użytkownikowi.

Tytuł strony

Gdy otwieramy jakąś stronę w przeglądarce, w belce tytułowej widzimy zazwyczaj jej tytuł, np. **Strona Jana Kowalskiego**. Nie wolno zapominać o tym elemencie, gdyż pełni on istotną rolę informacyjną. Gdybyśmy o nim zapomnieli, w tym miejscu ukaże się jedynie nazwa fizycznego pliku i jego adres (na dysku lub w Internecie). W części nagłówkowej Head wstawiaj więc zawsze tytuł, na przykład:

```
<head>
<title>Strona Jana Kowalskiego</title>
</head>
```


Rysunek 14 - Tytuł strony

Tytułu strony nie należy mylić z tytułami (śródtytułami, nagłówkami) wewnątrz dokumentu, definiowanymi za pomocą H1, H2 itd.

Strona kodowa dokumentu

Właściwą stroną kodową dokumentu jest ISO-8859-2. Jest to międzynarodowy standard przyjęty przez stosowne ciała kodyfikujące. W Windows standardem jest strona kodowa Windows-1250. Powstaje zatem pytanie, co jest słuszne.

Oczywiście ISO, ale w początkowej fazie nauki sugerujemy stosowanie Notatnika jako edytora i wstawianie do nagłówka dokumentu deklaracji Windows-1250. Tak będzie poręczniej w pierwszych próbach budowania dokumentów HTML, gdyż w Notatniku wykorzystywany jest właśnie ten standard, podobnie jak w wielu innych programach dla Windows, które używamy na co dzień.

```
<head>
<meta http-equiv="content-type" content="text/html;
charset=windows-1250">
</head>
```

Deklarację strony kodowej wstawiaj do każdego dokumentu HTML!

Dopiero po wykonaniu szeregu ćwiczeń i przejściu do systematycznej nauki warto będzie sięgnąć po wyspecjalizowany edytor i stosować już stronę kodową ISO-8859-2. Ma ona postać:

```
<meta http-equiv="content-type" content="text/html;
charset=iso-8859-2">
```

W niezbyt odległej perspektywie wszyscy przejdziemy zapewne na standard Unicode, który w jednej tabeli zawiera znaki należące do wszystkich języków (dzięki temu można będzie łatwiej pisać wielojęzyczne dokumenty), ale na razie ograniczamy się do przyjętych powszechnie standardów.

Struktura witryny

Gdy stawiamy pierwsze kroki, tworzymy zazwyczaj pojedyncze dokumenty. Witryna internetowa składa się jednak na ogół z wielu powiązanych ze sobą dokumentów. Łączymy je za pomocą odsyłaczy, zaś główny dokument zapisujemy w pliku index.htm lub index.html. Inne mogą mieć dowolne nazwy, nawet wielowyrazowe. **Ale uwaga**, nie używaj w nazwach plików polskich liter i nie stosuj spacji. Tak więc nie twórz pliku „kacik humoru.htm”, lecz „kacik_humoru.htm”. W wielowyrazowych nazwach łącz wyrazy podkreśleniem.

Na dalszym etapie nauczysz się tworzenia wielu stron i łączenia ich ze sobą, ale na początku warto przećwiczyć tworzenie pojedynczych dokumentów.

Bardzo ważna uwaga: zapisuj zawsze pliki małymi literami. Nie Index.htm czy INDEX.HTM, lecz index.htm. Wynika to stąd, że serwery internetowe pracują zazwy-

czaj pod kontrolą systemu operacyjnego Unix, który rozróżnia wielkość liter. Zatem pliki takie są dla nich różnymi plikami, choć pozornie nazywają się tak samo. Na lokalnym dysku nie ma to znaczenia, ale kłopot może się pojawić właśnie na serwerze. Konsekwentnie stosuj więc małe litery.

W rozdziale o narzędziach webmasterskich powiemy o sposobach posyłania plików na serwer. Jednak już teraz zapamiętaj, że struktura witryny na lokalnym dysku powinna być identyczna ze strukturą na serwerze. W przeciwnym razie pojawią się kłopoty z odsyłaczami.

Problem schyłkowych znaczników

World Wide Web Consortium uznało rozmaite znaczniki HTML, które pojawiały się we wcześniejszych wersjach języka, za schyłkowe (deprecated). Oznacza to, że organizacja zaleca sukcesywne rezygnowanie z ich stosowania w dokumentach HTML. Typowym przykładem mogą być znaczniki sterujące wyświetlaniem czcionki, jak wielkość, krój czy kolor.

Nie oznacza to oczywiście, że na skutek jakiejś arbitralnej decyzji tracimy nagle możliwość formatowania czcionek czy innych elementów. Starsze polecenia są po prostu zastępowane przez nowe – w tym konkretnym przypadku definicje czcionki powinny być po prostu zastąpione przez polecenia określone w specyfikacji stylów. Dla przykładu, zamiast „starej” definicji:

```
<p><font face="verdana" color="red">Treść akapitu</font></p>
```

możemy użyć nowej, stosując style:

```
<p style="font-family: verdana; color: red">To jest jakiś akapit</p>
```

Efekt będzie oczywiście ten sam.

Warto od razu powiedzieć, że polski edytor Pajęczek zawiera mechanizm wyświetlający „przestarzałe” znaczniki, dzięki czemu użytkownik może się od razu zorientować czy warto zastosować jakieś polecenie, czy też może rozważyć użycie nowocześniejszej techniki. Jeśli jakiś znacznik jest wyświetlany w edytorze z przekreśleniem, oznacza to właśnie, że ma status „deprecated”.

```
<TITLE>Tytuł</TITLE>
</HEAD>
<BODY>

<P><font SIZE="5" color="red">To jest jakiś akapit</FONT></P>

</BODY>
</HTML>
```

Rysunek 15 - Pajęczek zaznacza schyłkowe znaczniki

Narzuca się zatem pytanie, po co uczyć się starszych znaczników, skoro deprecjonuje je tak ważna instytucja jak W3C. Wyrażając tutaj jedynie swoją własną opinię, pragnę podkreślić następujące okoliczności, które przemawiają za starszymi znacznikami.

- Trudno sobie wyobrazić naukę języka HTML bez poznania tych intuicyjnie zrozumiałych i wygodnych w stosowaniu znaczników. Byłoby to tak, jak gdyby początkujący adept rachunku prawdopodobieństwa zaczynał poznawanie tej pasjonującej dyscypliny od aksjomatycznej definicji prawdopodobieństwa, a nie od prostych ćwiczeń z rzucaniem kostką do gry, które kiedyś natchnęły jakieś genialne umysły do stworzenia całej teorii.
- W wielu sytuacjach użycie starszych poleceń jest po prostu szybsze i wygodniejsze.
- Można być niemal pewnym (tak zresztą zaleca W3C), że przeglądarki internetowe będą zawsze interpretowały klasyczne znaczniki, gdyż odejście od tego oznaczałoby katastrofę w niezliczonych milionach dokumentów opublikowanych dotychczas w Sieci. Nie sposób przecież skłonić miliony osób do podjęcia jakiejś gremialnej akcji poprawiania stron zgodnie z nowymi zasadami. Póki co, nie mamy jeszcze żadnych automatycznie działających konwerterów, które w cudowny sposób zamieniłyby stare na nowe.

Zalecając oczywiście przenoszenie jak największej ilości informacji do stylów, bynajmniej nie warto straszyć webmasterów tym, że użyte tu i ówdzie polecenia `<font>`, `<u>` czy `<center>` nagle przestaną funkcjonować. Można się jedynie spodziewać, że powolutku, w ciągu wielu lat, coraz więcej osób będzie wykorzystywać nowocześniejsze techniki, zaś udział dokumentów sformatowanych w tradycyjny sposób będzie sukcesywnie maleć.

Polecenie	Zamiennik
<applet>	<object>
<basefont>	Arkusze stylów
<center>	Align=center lub arkusze stylów
<dir>	
	Arkusze stylów
<isindex>	<input>
<menu>	
<s>	Arkusze stylów
<strike>	Arkusze stylów
<u>	Arkusze stylów

***Uwaga:** Stosując polecenia schyłkowe, warto zarazem stosować prolog Transitional, dzięki któremu przeglądarka powinna wyświetlać nie tylko aktualne polecenia HTML 4, lecz i znaczniki ze statusem deprecated. Inna sprawa, że jak na razie przeglądarki są tolerancyjne i nie dyskryminują tych znaczników zależnie od użytego prologu.*

Dokładniejszą informację o prologu znajdzie Czytelnik w rozdziale Struktura dokumentu (punkt Podstawowe elementy dokumentu strona **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**).

Koniec wieńczy dzieło

Na zakończenie tego rozdziału mam dla wszystkich czytelników dobrą nowinę. Jesteście już webmasterami! Może jeszcze nie w każdym calu, ale pokazane wyżej techniki w pełni wystarczą do sporządzenia swojej internetowej wizytówki. Tak jak kiedyś umiejętność pisania i czytania stała się cywilizacyjnym wymogiem, tak dzisiaj umiejętność zapisywania informacji na wielkiej tablicy zwanej World Wide Web decyduje o przewadze nad tymi, którzy tej sprawności jeszcze nie posiadli.

Polecam zatem przećwiczenie opisanych technik – wypróbowanie rozmaitych układów elementów, zmianę ich treści – aby w pełni panować nad tworzeniem strony. Potem warto będzie przystąpić do studiowania następnych rozdziałów, które poszerzą naszą wiedzę o przydatne narzędzia.